

П'ятничани

У Вінниці близько 30 мікрорайонів та місцевостей. Всі вони мають свою унікальну історію та свої особливості. Про існування окремих з них знають мало не всі вінничани, про інші багато хто ніколи й не чув.

Північна частина Вінниці на правому березі Південного Бугу – це доволі затишний приватний сектор. Всього за п'ять-десять хвилин з гамірного середмістя можна потрапити до фактично іншого світу – мікрорайону під назвою **П'ятничани**.

Перша писемна згадка назви “П'ятничани” датується XVI століттям. Село згадувалось в грамоті польського короля Сигізмунда I, яка підтверджувала право вінницького зем'янина (*власника землі та маєтків – авт.*) Миска Степановича на володіння П'ятничанами. Там вказано, що П'ятничани були даровані його батькові Степану князем Костянтином Острозьким.

Зі змісту старовинних документів можна зробити висновок, що село існувало принаймні з XV століття та було приватним володінням, яке успадковувалось через родинно-династичні зв'язки. Воно неодноразово змінювало власників.

Відомо, що на початку XVII століття П'ятничанами володів польський державний діяч, вінницький староста Адам Калиновський. В ті часи між громадою Вінниці та володарями П'ятничан тривали постійні суперечки за визначення конкретних меж між селом та містом. Ближче до середини століття було встановлено чіткі межі: місто закінчувалось і починалось село в районі перетину сучасних вулиць Театральної та Магістратської.

Мікрорайон П'ятничани

“Корея”

Затиснута між цвинтарем та Лісопарком **Куба** ще спокійніша. Це доволі маленький район і сюди заїжджають переважно ті, хто тут живуть або мають якісь справи. В решті випадків Кубу можна об'їхати з усіх сторін.

Поява перших житлових будинків цього масиву збігається з часом Карибської кризи, пов'язаної із збройним повстанням на Кубі у 1961 р. Також є версія, що вільні від забудови площі цього масиву нагадували за своїми обрисами острів-оазис у суцільно освоєному просторі, що, як і Куба, приковував увагу, особливо тих, хто потребував житла.

В 50-х роках забудова поширилась на захід та південь від П'ятничан. Якщо раніше то була околиця села з кількома десятками хатин, лісом і місцем для випасу худоби, то тепер тут почала з'являтися **Корея**. Існує декілька версій походження цієї назви, які доповнюють одна одну. Район забудовували під час війни в Кореї, а згодом тут видали декілька земельних ділянок військовим льотчикам, які брали участь в Корейській війні. Яка версія більш правдива невідомо, але з тих пір в головах вінничан міцно засіла назва “Корея”.

Вінницька Єрусалимка

Вінницька **Єрусалимка** – унікальне явище для нашого міста. Назва масиву залишилася як згадка про характерний тип забудови і переважну чисельність жителів цього мікрорайону у минулому. Центром економічного життя міста з XVIII ст. був ринок, а біля нього без усякого ладу та симетрії купчилися єврейські крамниці, шинки. Поблизу ринку виріс житловий масив, що простягався від сучасної вулиці Архітектора Артинова уздовж вулиці Князів Коріатовичів до Кумбар. Тут була синагога, яка одночасно була і школою. Масив представляв ще в недалекому минулому скупчення різнокалібрових дерев'яних обмашених глиною будинків та будиночків, що збігали з пагорбу до самого берега Південного Бугу.

Вінницька Єрусалимка

Кумбари

Поруч з Єрусалимкою розташувалась ще одна особлива місцевість – **Кумбари**. Назва масива пов'язана із побудовою тут на крутому березі Південного Бугу у 90-х рр. XIX ст. будинку одеського купця грека О. Кумбарі. Свого часу ця місцевість була улюбленим місцем відпочинку вінничан. Тут діяв танцювальний майданчик, влаштований прямо на воді і прикрашений електричними ліхтариками, де вечорами грав військовий духовий оркестр, поруч – популярний тоді пляж.

Можайка – це місцевість сформована довкола вулиці Можайського. З Київської сюди можна потрапити через 1-й провулок Київський, забудований переважно приватними будинками. Саме серце Можайки - це декілька висоток, річка Тяжилівка, церква у вагончику (Храм святої великомучениці Варвари) та гаражний кооператив. Далі на схід район плавно переходить у величезну промислову зону, а з іншого боку він з'єднаний із Замостям.

Додай ще пару слів

Можайка

Майдан Незалежності

Вулиця Театральна, Майдан Незалежності

Площа Театральна (а нині Майдан Небесної сотні) у 70-х роках носила народну назву – **Париж**. Таке прізвисько вона отримала за розташування біля осередків культури та чудових старовинних будівель. Тому часто її порівнювали із Францією – місцем високої культури та віяння мод. Тут проходять практично всі загальні заходи міста, тому площа майже ніколи не буває порожньою. Неповторні класичні будівлі, красива архітектура і прекрасна зелень навколо роблять площу дійсно неймовірною. Посеред площі знаходиться фонтан, біля якого можна відпочити у спекотний літній день. За традицією, гості міста кидають у нього монетки, щоб колись повернутися у це чарівне місто.

Замостя

Вперше назва **Замостя** згадується в XVI ст., як найменування маєтку старости Струса – «Дворець Замостья». Маєток був побудований навпроти Нового міста поблизу мосту через Південний Буг. З часом це земловолодіння розширилося і в другій половині XVIII ст. воно вже мало вигляд містечка. Його розбудові сприяло скасування кріпосного права 1861 р. та зведення залізничного вокзалу поблизу Вінниці. Один із найбільших районів міста також поділяють на Ближнє Замостя – це масив, що розташований від вулиці В. Чорновола до вулиці Батозької, і Дальнє Замостя - від вулиці В. Чорновола до вулиці С. Зулінського.

Вишенька

Назва району **Вишенька** взята від річки Вишенька, яка є правою притокою річки Південний Буг і тривалий час слугувала природною південно-західною межею міста. Є й інша версія – в 1859 році на правому березі річки побудували відому садибу «Вишня» видатного ученого, хірурга, педагога Миколи Пирогова. В 1960 році, коли почалась забудова, Вишенька стала повноцінним районом міста. Перша вулиця названа на честь дня народження міста – «600 - річчя». Перші мешканці мікрорайону заселились в 1962 році.

Слов'янка

Слов'янка є доволі молодим районом Вінниці. У 1906 р. міська управа вирішила назвати новий мікрорайон на захід від центру міста – «Слов'янською стороною» або «Слов'янкою». Ця назва виникла в турботі, в любові до братів – слов'ян. Назва району вказує на те, що тут заселялися українці, росіяни, поляки. Хибними є твердження, що назва пішла від сорту яблук. І цей район ніколи не був приміським селом – це були міські землі, які в ХХ ст. забудовували.

Наприкінці радянського періоду на Вишенці почали забудовувати ІХ мікрорайон по вулиці Квятека (сучасна вулиця М. Ващука). Вінничани почали називати його **Чорнобилем**. Частково через те, що там давали квартири учасникам ліквідації аварії на ЧАЕС, а частково через те, що район будували саме в період Чорнобильської катастрофи.

Мурал балерини на Чорнобилі

Тяжилів

Тяжилів - село, яке заселяли осадники з Польщі після 1569 року. З часом їх національні особливості були втрачені, і Тяжилів став звичайним мікрорайоном Вінниці. З XVIII ст. слобода Тяжилів відома як невеличке село, де діяли лише корчма і винокурня. Тоді ж його вилучили у старости і передали міському магістратові. Вважається, що назва мікрорайону пішла від назви річки Тяжилівка, яка там протікає.

Залізна огорожа в оригінальному стилі в мікрорайоні Тяжилів

Старе місто

Старе місто – унікальна стародавня околиця, яка приховує у собі визначні історичні цінності. Це найстарша частина Вінниці, розташована на лівому березі Південного Бугу. Саме тут у 1362 році було збудовано замок-фортецю, який і поклав початок історії нашого міста. Гора, на якій стояв замок, була чудовим природним укріпленням.

Варшава

Вулиця Замостянська

В районі сучасної вулиці Замостянської у 1887 р. було споруджено багато великих стандартних будинків, цегляних фасадів, які прикрашали незначними закордонними оздобами. Такий архітектурний стиль швидше пасував західному, що і викликало появу назви **Варшава**.

Сабарів

Колишнє село, а зараз мікрорайон Сабарів, був відомий, як державний масток роду литовських князів Гедройців. Сабарів завжди приваблював цікавих та творчих людей. На березі Південного Бугу, в районі Сабарова, знаходиться відомий «камінь Коцюбинського» з викарбуваними цитатами з творчості письменника. Місцевість навколо Сабарова відома своїми мальовничими краєвидами. Для багатьох вінничан це одне з найкращих місць для відпочинку: велопрогулянки вузькими стежками вздовж берегу Південного Бугу, піші – лісом, біля скель, плавання тощо.

Радимо прочитати:

Батирєва І. Друге військове містечко. Табори військовополонених [Текст] / Ірина Батирєва // Культурний ландшафт Вінниці: від минулого до майбутнього : зб. ст. / Вінниц. історичне товариство. – Вінниця, 2017. – С. 154-165.

Від Кореї до Куби : загадки назв мікрорайонів Вінниці [Електронний ресурс] // Вінницький бізнес портал Vinbazar.com : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : <https://vinbazar.com/news/nshe/vid-koreyi-do-kubi-zagadki-nazv-mikroraioniv-vinnitsi>. – Назва з екрана. – Укр. – Опубліковано : 6.04.16. – Дата звернення : 31.07.2020.

Геркалюк М. Мікрорайони Вінниці: історія Єрусалимки та Кумбар [Електронний ресурс] / Микола Геркалюк // Вежа : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : <https://vezha.ua/mikrorajony-vinnitsi-istoriya-yerusalymky-ta-kumbar-video/>. – Назва з екрана. – Укр. – Опубліковано : 13.06.20. – Дата звернення : 31.07.2020.

Геркалюк М. П'ятничани, Корея, Куба : минуле та сучасність вінницьких мікрорайонів [Електронний ресурс] / Микола Геркалюк // Вежа : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : <https://vezha.ua/p-yatnychany-koreya-kuba-mynule-ta-suchasnist-vinnitskyh-mikrorajoniv-video/>. – Назва з екрана. – Укр. – Опубліковано : 18.12.19. – Дата звернення : 31.07.2020.

Денисова Л. Кумбари / Л. Денисова // Архітектурна Вінниця: Подільські джерела. – 2012. – С.63-66.

Карабай М. П'ятничанам - 555! : [історія і сьогодення одного з районів міста] / М. Карабай // Независимый курьер. – 2006. – 13 верес. – С. 5.

Ковальова Є. Вінницька Єрусалимка : [З історії міста над Бугом] / Євгена Ковальова // Вінницька газета. – 1994. – 22 груд. – С. 4.

Кондратович Э. Кумбары – «Винницкая греция» / Кондратович Э. // Незалежний кур'єр. – 2013. – 3 лип. – С. 5.

Матушак К. Що таке Каліча? / Костянтин Матушак // Віницькі відомості. – 2008. – 23 лип. – С. 3.

Мигидюк М. У Вінниці є "Париж", "Варшава", "Корея"... : [довідник народних назв районів міста побачив світ в обласному центрі] / М. Мигидюк // Соціаліст Вінниччини. - 2008. – 16 серп. – С. 8.

Новосад К. «На Кумбарах» : [як купець Кумбарі залишив слід у вінницькій історії] / Катерина Новосад // Вінницька газета. – 2012. – 27 січ. – С. 10.

Новосад К. Каліча : притока Південного Бугу, галасливий базар, джерело легенд / Катерина Новосад // Вінницька газета. – 2012. – 15 черв. – С. 10.

Райони міста Вінниці : [перелік районів з короткою історією] // Рідна Вінниця. Містознавчий матеріал для роботи на уроках та в позаурочний час з учнями початкових класів / упоряд. О. М. Похилюк. – Вінниця, 2015. – С. 15-22.

Філатов В. Скільки у Вінниці мікрорайонів і чому вони так називаються. Історичний гід [Електронний ресурс] / Володимир Філатов // 20 хвилин : [сайт]. – Електрон. текст. - Режим доступу : <https://vn.20minut.ua/kul-tura/skilki-u-vinnitsi-mikrorayoniv-i-chomu-voni-tak-nazivayut-istorichniy--10915168.html>. – Назва з екрана. – Укр. – Опубліковано : 17.10.19. – Дата звернення : 31.07.2020.

Чудновський В. Мікрорайони міста: як у Вінниці умістилися Корея, Париж і Куба : [про історію "народних мікрорайонів" Вінниці] / Валерій Чудновський // РІА. – 2015. – 2 груд. – С. 28.

Шведун В. Когда и почему в Виннице появились Пятничаны, Муры, Иерусалимка и прочие "народные" микрорайоны : [про історію виникнення Вінниці та її мікрорайонів] / В. Шведун // Вінницькі реалії. – 2010. – 29 верес. – С. 10.